

mondathoz. Meg van bennük az evangéliumi gondolatszabadság, meg a civilizáció, meg a társas élet irányítása, meg a testvériség és az igazságosság magasatos eszméi. Tehát akkor mit akarnak a szabadgondolkodók? Bizonyára nem alkotni és építeni, hanem Voltaire szellemében, rombolni. Mert ha céljuk nem a rombolás, akkor nem tanítanak ostobaságot, hanem velünk együtt elfogadják azon forrást, a mely élető alapja volt, az ma és lesz a jövőben is minden haladásuk és tudásuk.

Ezekből kifolyólag engedjek meg a szabadgondolkodók — (bármennyire hívogatnak is, különösen bennünket kath. papokat, táborukba) — mi nem követjük őket, megmaradunk a saját körünkben és hitvallásunkban, t. i. abban a körben és hitvallásban, amely köröket az evangéliumi szent szabadság fuvallata lengi át.

Ebben az irányban ellenségeink ellen állandóan résen leszünk, védelmezni fogjuk tanácsukat, a gondolatszabadságot s szóval minden jót a támadásokkal szemben — történjenek azok akár a kunyhókból, akár pedig a tudományos páholyokból; mert meg vagyunk róla győződve, hogy addig, míg az igazság a mirrűnkön lesz — le nem győzethetünk.

Püspök urunk bérmáutjából.

Csikszentsimon és Szent-Imre.

Püspök urunknak és a népnek buzgó imádságát meghallgatta Isten. Adott termékenyítő szép esőt. Isten ezen áldásának hullása közt hagyta el a főpásztor Csik-Tusnadót s a papságnak és több községből csatlakozott híveknek hosszú kocsisorától kísérve május 26-án d. u. 4 óra körül érkezett Csik-Csátószegre. A falu végén felállított diszkapúnál Szent-Simon és Csátószeg községek hívei, előjáróságai várta. A felhangzott hatalmas „eljen” lecsendesülése után Endes Miklós dr. esikszentmártoni járásbíró, mint ahitközség szüldője fogadta mélyen jóról, sok és nagy gondolatokkal tett beszéddel. A beszédre adott válasz után a főpásztor a plébániára hajtotta a nép tömött sorfalát

között, honnan főpapi díszben azonnal a templomba sietett, hol a helybeli plébános, a hívei és az egész megye közszeretetében álló Balint L. fogadta, átadva a felsőbb joghatóság elismerésül a templom kulcsait, melyeket a főpásztor örömmel adott vissza a plébánosnak abban a tudatban, hogy azok gondos, jó kezekben vannak elhelyezve. Gratulált a hitközségnek plébánosához, kinek számára egyidőben szelebb munkakört szánt volt, kit egyedül a nép lelki-üdvéért, a nép kívánságára hagyott el helyen. A szokásos „Ece sacerdos” hangjai mellett lépett a templomba, melynek díszes és izléses berendezése mindenkit meglepett. Az ezután következő ovációk és a halottakért végzett buzgó imádságok végétével a lankadést nem ismerő főpásztor a szöszökre lépett s megható, erővelteljes szavakban irta le a jövetelenek, küldetésének magasatos célját. Kérte különösen a híveket, hogy a végzendő májusi újatosságon veje együtt buzgón kerjék a Szűz Anyát, esdjen kegyelmet számukra, hogy otléte napjai, az üdvösség napjai legyenek mindenkire nézve. Ezután a templomot vizsgálta meg, melynek tisztasága fölött többször meglegedését fejezte ki. Különösen meglepte úgy a püspök urat, mint a kerületi papságot a templom nagyszerű felszerelése egyházi ruhákban. Ezután ő méltósága és a papság gyóntatott. Vacsora alatt Tódor J. kitanító vezetésével az isk. gyermekek tiszteltek.

Május 27-én püspök urunk olvasva mondott szt. miséje végével a helybeli plébános beszélt a Szentlélek munkálkodásáról, munkálkodásának hatásáról az ember lelkében. A szép beszéd után pedig maga a püspök szólt a bérmálandókhöz, szólt a néphez azzal a kérésrel egyszerűséggel, mely egyedül csak az ő tulajdona, mely mindig biztosan hat.

A bérmálás elvégzésével itt is a pápai áldást osztotta ki, májusi újatosság és gyóntatás volt elütán.

Május 28. napja Szent-Simon községe. Korán indult a főpásztor a hitközsége nagyobb részébe, melyről maga a hitközség is

nevet vette. Itt is diszkapú és a diszkapúnál nagy néplömeget várta. Az egész község ünnepe. Utcái felzöldögazva, népe ünneplő ruhában özönlötte el a templomot és környékét s epedve várta a főpásztort és atyát. Itt is szt. misét olvasott. Szt. mise végével a plébános lépett a szöszökre s beszelt, tekintettel a következő kérés napokra, az imádságról, mely után az apostoli buzgóságú és hívei lelkiüdvéért munkálkodó főpásztor szintén szólt a nagyszámú, bérmálandókhöz és a néphez. Pápai áldás után kérte Isten, hogy szálljon áldás a népre, a nála levő tárgyra, legyen békesség a családban, a községben egyháziak és világiak között, előjárók és alattvalók között, legyen békesség e hazában a király és nepe között.

Visszatérve a pápi lakba tisztelgéseket fogadott s azután hivatalos ebéd volt, melyen különös kivételken pohárköszöntő is volt. Püspök úr ő méltósága a hercegprimást, az ország főpapját köszöntötte és üdvözölte jubileuma alkalmából.

Mindkét községben a vizsga is megtartott. A püspök urnak sok örömet szereztek a gyermekek mindkét helyen. Érzik a gyermekek, hogy őket nagyon szereti. Úgy jár közöttük, mint Krisztus a kisdetek között s kedveskedésével előttük úgy mint a szülők előtt feledhetetlenné teszi magát, működését és ennek napját. Csodálatos, hogy a nép hogy szereti és szokja meg egy-két nap alatt. Alig tud tőle megválni.

Május 28-án d. u. búcsut véve a szives házizagától, búcsut intve a népek, nagyszámú kísérettel távozott Csik-Szent-Imre felé. Bármilyen széttagolt legyen valamely község a különböző érdekek által, ha a főpásztor jó, mindent elfeled a nép, egy szívet és egy lelekkel siet eleje s kiáltja a hozsannát. Szt-Imre község határánál díszes bandérium fogadta és vezette a menetet. A diszkapúnál Sándor Gergely szt-imrei földbirtokos fogadta szép beszéddel, mely tanúságot tett az itteni világiaknak egyházi gondolkodásáról. Püspök urat a köszönő válasz után a templom ajtajánál

ragadja a szemlélet. Homlokzatán az oszlopok és díszítések korinthusi jellegű mutatnak. Őriási kupolája merész ívet von a középtetőzeten, élen a kibékülés jelvénye a kereszt díszlik. A főkupola mellé két más kupola sorakozik, hasonló alakú és díszítéssel, de kisebb kivitelben.

Az előcsarnokba lépve Nagy Konstantin és Nagy Károly eszázáros márványoszlopra kötik le a figyelmet. Védelmezték életükben az egyházat, haláluk után emléküket a hideg kőszobron hasonló munkára hívja fel a belépőket. Őt bejárat vezet a templom belsejébe. Tülesigáztott kívánsai érzéssel emeltük felre a nehéz, párnázott bőrfüggönyt és egy klasszikus egyházi világ tárult elénk. A művészet zseniális elméi — közöttük a festők királya Raffael — halhatatlan alkotásaikkal teszik vonzóvá ennek minden helyét, a hol oltártól oltárhoz nyugodt és nem kifáradt elmével illik záródokolni. Fáradtan siklik végig a szem a sok freskón és szobron, a távoli képek összeszűkülnek fejüket, mint a mezei virágok, amiket rég nem ért eső. Nehéz ezen művészi tömkelegben a festőnek feltűnni, és az érdeklődést gyakran — a többi esetleg nagyobb műbeűs képek rovására, az élénkebb színezés köti le.

Igénybe kell itt venni az idegennek a megfigyelő tehetségnek legkisebb szervét is, ha a valósággal megegyező fogalmat akar szerezni, mert az optikai csalódások gyakran mást mutatnak. Ez is a bazilika nagyszabású méretei mellett emel szót. A szenteltvízkagylót tartó két

angyal a bejáratnál nézve úgy tűnik fel, mint két kis gyermek, közelebb menve csodálva látjuk, hogy nagyobb a legmagasabb embernél. A föltár négy oszlopán nyugodt mennyezet kisebb dísznek látszik, odamenve azonban, világosan szemlélhető, hogy az oly magas, mint egy templom. Koronában végződik a 30 mtr. magas mennyezet és büszkén ragyog le róla az aranykereszt. E fölött a mozaikfaragványokkal gazdagon díszített, 117 mtr. magas és 42 mtr. átmérővel bíró gyönyörű kupola domborodik elő. Belső parkányzatán két méteres betűkkel az Üdvözítőnek nevezetes mondása olvasható: „Tu es Petrus, et super hanc Petram aedificabo ecclesiam meam et tibi dabo claves regni coelorum.” (Te Péter vagy, és e sziklára fogom építeni anyaszentegyházamat és neked adom majd át a mennyország kulcsait.) A művészi kupolát négy hatalmas oszlop tartja, ezek terjedelme bámulatos. Azt mondják, hogy midőn a trinitarások szerették Rómában. letelepedett, a rend főnöke ingyenhelyet kért a pápától templomuk építésére. A kérés teljesítése sok nehézséggel volt egybekötve, mire az élelmes főatyai csak annyi területért esedezett, mint a mennyi léppéssel körül lehet járni a belső kupolát tartó egyik oszlopot. Az engedélyt erre megkapta; 137 lépsétt tett ki a kerület és a templom helyének kérdése egyszerűen, de szép sikerrel meg lett oldva.

A föltár alatt szt. Péter sirja terül el. Négyzet alakban húzódik a szt. sir az oltártól

kezdődőleg a kijárat felé. Az egész helyet remek márványkorlát veszi körül, amelyen éjjelnappal nyolevanhat dúsan aranyozott bronztámpa mécsese egy, titokzatos fényt árasztva. Jobb és bal oldalról keskeny lépcső vezet a sírhoz, ennek a közepén egy aranyozott ércajtó zárja el a szt. üreget. A Péter templom egyik karnoka bizonyos időközökben fenyes egyházi segédlettel a sírhoz megy, meghatározott imákat végezve felnyitja az ajtót és az első pápa, — szt. Péter — tömör aranyból készült koporsója látható lesz. Öreg és fiatal, tudós, gazdag és a koldus meghatottan térdre borul és egyenlőnek érzi magát a szt. halász poráinál.

Péter sírja közelében a karkápolnával találkoznak. Számos stallum (főpapi ülőhely) díszíti a szembenéző két oldalt. Maga a kápolna oly nagy, hogy több ezer embert befogad. Többnyire a káptalan tartja itt istentiszteletét. A stallum-székek sűrűn el voltak foglalva a bíbornokok, püspökök és kanonokok tekintélyes személyeivel. A szt. misét megelőző karimat végeztek recitálva és énekelve, oly egybehangzón és ünnepelesen, amit csak Rómában — vallásunk édes anyjánál — lehet hallgatni. A karkápolnával szemben áll a szentségkápolna, hol a Sanctissimum az oltárszekerényben trónol. Ha a pápa meghal, áldott tetemet é kápolnában helyezik három napot át közszemlére.

Értékes nevezetessége a szt. Péter bazilikának Michelangélio „Pietà” szoborműve. A ritka tehetségű mester 1496-ban kezdett hozzá és

Lőrincz J. helybeli plebános fogadta és üdvözölte az Úr Jézus nevével, kinek nevében jött. Megköszönve fáradságát, kérte, hogy erősítse meg a Szentlélek kegyelmeinek bőségével őket a hitben, reménységben és szeretetben, mely erényekre a mai korban, a mostani válságos viszonyokban oly nagy szüksége van az egyház és haza érdekében. Azután átadta a templom kulcsait, jelezte, hogy ezen kulcsok átvételük idejében nagyon nehezek voltak, de az Úr Jézus kegyelme és a Szűz Anyának érzett pártfogása azoknak gondozását megkönnyítette. Öntudatosan hivatkozik lelkiismeretes lelképásztori működésére és kérve kérte a főpásztort, hogy szigorú vizsgálatot tartva sáfárkodása felett ítélje meg, ha vajjon méltó-e a kulcsok további gondozására. A főpásztor válaszában örömeinek ad kifejezést, hogy a lelképásztor e kulcsokat nehezeknek találta, mert ebben a gondos és hűveit munkálkodó lelképásztort ismeri fel s azért a kulcsok további gondozását nyugodt lélekkel bizza továbbra is rá.

A szertartásos orációk, halottakért való könyörgések elvégzése után a főpásztor újból a szöszéken fejtegeti jövetelének célját, buzgó imába borul azután a néppel együtt térdre az Oltárszentségben levő Jézus előtt és végzi a májusi kedves ájtatosságot. Ezután következik mindkét nap a bő aratás a lelkek üdvében. E munkában különösen kijár a rész ó Méltóságának, kit a gyónók nagy csoportokban keresnek fel, kire nagy kitartással várakoznak órákon át. A gyóntásnak csak a késő esti órákban lett vége. Vacsora alkalmával a szentimrei Mária-társulat tagjai tisztelegtek szép Mária-énekeket énekelve. A tarsulat nevében Szőke József tanító tartott üdvöző beszédet.

Alig virradt másnap, már jöttek a gyónók. Egészen buzgóság és ájtatosság a nép. A keresztjáró napi mise és könyörgések után püspök úr lép az oltárhoz és végzi a szent misét, mely után a plebános beszélt a Szentlélek 7 ajándékának hatásáról és áldásairól. Püspök úr előleges üdvös intések után 418 bérmálandónak adta fel a bérmálás szentségét, melynek végével

oly szerencsével dolgozott, hogy ez a legharmonikusabb hatású alkotása. Szűz Máriát fiatal nő képeben ábrázolja, ruhája bő redőkben hull alá. Bámulatos fejtől könnyű kendő borítja, arcán méltóság és fájdalom ül, amelyet eszményivé tesz a változhatatlanban való megnyugvás. Térdein az Üdvözítőt holtteste nyugszik, jobb keze szeretetet, baljának mozdulata mély fájdalmat fejez ki. Az egész kompozíció a szeretet és a fájdalom idealizált megtestesülése. Sokan csodálják meg e remekművet, de azért népszerűbb szobor Szt. Péter bronzbaöntött alakja. Még oly zarándokot nem találtam, ki erről ne beszélt volna. Az apostolfejedelem egy magas márványzéken ülőhelyeztetben meg öröklítve, jobb keze áldást oszt, bal kezében a kulcsokat tartja. A talpazaton túlterjedő lábát az elhaladó hívek már eddig is fényesre csókolták.

Mi se maradtunk el, e buzgó szokástól és örömmel váltottuk meg a kegyelet adóját. Alig gyönyörködöttünk a leirt két mesterműben, midőn a sok újdonság másfelé vonta figyelmünket. A híres művésztől készített 390 önálló szobor, a számos festmény bő talajt nyújtott a tanulmányozásra. Maderno, Fontana, Bernini, Michelangelo, Raffaél és Canova örökbecsű munkái előtt azt gondoltam, hogy álomképet látok, pedig az a dicső valóság volt.

Halhatatlan emléket hagytak maguk után, nagy alkotásuk sohase évvél el, hisz tudatában voltak annak, hogy mi a művészet.

(Folyt. köv.)

T. K.

kiosztotta a pápai áldást és részeltette annak kegyelmeiben e hitközség bűnbánó hűveit. Azért mondható bűnbánónak e nép, mert a mindkét napi folytonos buzgóság és gyónás erről tesz bizonyosságot. Ezután a farszto munka után a helybeli egyháztanácsot és képviselő testületet Sándor Gergely földbirtokos vezette ő méltósága elé. Ebed után tovább folyik a munka. Iskola-vizsga, gyóntatás, májusi ájtatosság. Egészen a késő órákig, úgy hogy a kimerüléstől feltű mindenki, még a hívek is a főpásztort, ki egészen üdének és erősnek érzi magát, mi kedélyen látszik legjobban.

Másnap május 30-án a keresztjáró napi könyörgéseket a plebános énekes miséje után szüntén a főpásztor végezte, olvasva mondott szent mise után újból bérált, innen egyenesen kedves gyermekei közé sietett, hogy a hit igazságaiól őket kihallgassa. Kedvesen és tanulságosan társalogva örömmel töltött néhány negyed órát kedvesei között, nagy meglepetését fejezve ki úgy a plebános, mint a tanítók előtt.

Már látszott a hívek arcán, hogy a főpásztor elhagyja készül őket. Kisérük mindenüvé. Szeretnek mindig látni, szeretnek mindig hallani. Buzgó imádságban kéri mindnyájan a hívek Istent, hogy a kegyelmes főpásztort, a híveket oly forrón szerető apostol-atyát, sokáig éltesse és tartsa meg bérces hazánk és egyházunk javára.

—sz.—

A csikmenasági püspökjáráról közvetlen szemlélő írja:

Menaság községe különböző érzelmek közt várta püspökét, mint hajdan a zárt ajtó mögött rebegő első keresztény gyülekezet a szentleket — Aldozó esüörtök után és pünkösdi ünnepe előtt. Volt oka félni a főpásztori dorgálástól, mert sokszor érzékenyen megsértette. Követelőző kérés iskolaeépítésre, gyzasos lobogó, államosítás utáni líhegés, 15 ezer koronányi felajánlott összegnek vakmerő visszautasítása, kámtor-tanító állami akonyvevetősége stb. stb. méltán számíthatott főpásztori dorgálásra. Jött a főpásztor. Menaság-Újfalu terén diszkapu állott, Bakó tanító szep beszédre azzal válaszolt, hogy sokat kell imádkoznia Menaság székelyeiert s a völgyek tömkelegében Menaság völgyén kanyargott fel Menaság ösrégi templomához, melynek ajtajánál az öreg, rokkant lelkész érzékenyvedve fogadta fiatal, erővelteljes főpásztort s a köteles jelentést tett híveinek anyagi és erkölcsi állapotáról, jelezve, hogy hét év óta súlyos megpróbáltatáson ment át a község anyagiilag; erkölcsileg pedig vannak hívei közt igazi jó lelkek, kik a parancsokat megtartják, a kisebb bünöket is kerülik, beketürésben boldogok, s ezek alkotják Menaságnak menyországi részét.

Vannak szunyadozók, hithidegek, kik az élet forgatagában csak az anyagiakért töprengenek; segedelmet, vigaszt nem jó helyt keresnek; tehetetlenül vergődnek, mint purgatoriumbéli lelkek s végül vannak, fájdalom, megátalkodottak; a jók botránkövei, legveszedelmesebb elenségei önmaguknak; nem látnak, nem hallnak, mert nem jönnek kellő közelbe; okos emberek s nem okálnak sem a mások, sem a maguk szemmelátható, kézzelfogható veszedelmén. Ez utóbbiak száma öröndetesen fogy a Gondviselés intézkedése következtében.

Bevallja lelképásztori gyengeségét, erélytelenségét; Héli-féle dorgálása nem hat Ofnira-Pineésre, erős kézre lenne itt szükség. Többszöri súlyos betegsége inti a számadásra, melyet igazságosan megtévén, a főpásztornak beadja a kulcsot s kéri, hogy itt időzése alatt ébressze fel a szunyadozókat, a megátalkodottakból

pedig izzé ki a veszedelmes lelket, mely az egyszerű helyettes imájára nem akar távozni, melynek kiüzésére csak a főnök imája elégséges bőjtelt és alamizsnával egyesíve.

E bevezetés után a főpásztor szerepébe, elemébe lépett, átvette a lelkek kormányzásának gondjait. Az „Ecce sacerdos magnus“ dallama közt belépett a templomba; az Immakulata oltára, a Szentséges Szív oltára előtt mélységesen leborulva imádkozott felemelő buzgalommal. Azután beszélt magasztos egyszerűséggel a szív hangján, okosan, melyből megeresztük a közvetlen közelség melegét, gerjedezett lelkiünk mint az emmausi tanítványoké, s megmegrészkett, mint a sinai hegy alatt megsemmisültek a menydörgés hangjára, mely a parancsolatokat harsogta a hegyről. Elmondotta jövelele célját. A jókat biztatni, hogy jobbak legyenek; a szunyadozókat felebrésztetni, a bünösöket Istennel kibekíteni jött. Mindnyájokat meg akarja nyerni az Úr Jézusnak s ki őt küldötte, a mennyei Atyának a Szentlélek által.

Az élet küzdelmeire megerősíti a bérmálásban a gyermekeket, kik már gondolkodni képesek, imádkozni tudnak, vétkezhetnek, kiknek van már mi ellen küzdeni.

Megvizsgálja az egyház állapotát, ha vajjon rendben van-e minden a pásztor és a nyáj körül. Korrigálni akarja a hibákat, pótolni a hiányokat, meghallgat minden panaszt s segít a hol lehet.

Gyóntatni jött a nagy bünösöket, egyebek közt azokat, kik a székelység szaporodását szülő bünökkel akadályozták s a püspöknek fenntartott esetek feloldozására paptestvéreinek is hatalmat ad. Ez volt a planum.

Szólás-mondás: könnyű a püspöknek, mert a Szentlélek segíti, de viszont a Szentléleknek is vannak alkalmasnál alkalmasabb közegei. A két napos püspöki adminisztráció — a püspök helyén tette a lelkeszt s nem a lelkeszt volt most püspökhelyettes — úgy folyt le mint másutt, csak megfeszítettebb tevékenységgel. A püspök fokozatos buzgalommal imádkozott a temetőben a halottakért, bent a bünösök megtéréséért, beszélt öt-hatszor napjában — pótolta az elmaradottakat — újból imádkozott, bőjtölt, alamizsnálkodott; gyóntatott sokat, bérmált hatszázat.

Első nap már meg voltak hódítva a szívek; második nap a havasra szorultakat váltották fel a megtértek, mint a Szamariabeliek a vízmerő asszonyt; egyháztanács, községi képviselő tisztelegésre jelentkezett, az erőteljes lelkiélet folyamta indult. Az iskolások udvari szögáján a község azt gondolta, hogy püspöke őt mulattatja, s végén vette észre, hogy a vizsga ürügye alatt az egész keresztény tanítást végig élvezte, és megtanulta hol a gyermekektől, hol pedig a vizsgáztató püspök atyjától.

Ismét imádkozott, bőjtölt, alamizsnát osztott s újból beszélt. Beszélt világosan, személyválogatás nélkül mondta ki az igazságot, mint pünkösdi ünnepén Péter apostol. Szélsőséggel, szeretettel édesgetett magához, mint a szeretet apostola sz. János. Járatlan utakat, ismeretlen eszmék járatlan útait világította be, mint sz. Pál a pogányok tartományait. Kéréssel és fenytéssel, rábeszéléssel és a parancs szigorával használt mindenféle; szeliden ostromolta az uralkodó bünöket, ellenállhatatlan erővel ajánlotta a nekünk szükséges erényeket. Békét, egyetértést, józanságot, templomlátogatást, gyakori gyóntást és áldozást prédikált; panaszokat hallgatott, felmentvényt osztogatott, perc pihenése nem volt; többet tett két nap alatt egymaga, mint egy több tagból álló misszió egy hét alatt. Bele is betegedett, de nem bánta, mert példát akart adni, hogy főként azért vagyunk papok, hogy a hívek

nek szolgáljunk végső lehelletig. S meg volt a jutalom. Egy elhanyagolt község teljes megtérése. Egy részleges pünkösdi. Világjavítás részletekben. Egy 200 és egy 70 koronás új keresztlobogót áldott meg maga a főpásztor, ezt a hívek adakozásából állították, amazt pedig Erdély Ignác pottvárdi székely hozatta; kiosztotta a pápai áldást, magához édesgette az idegenkedő község minden lakóját s 15 tele szekér kísérte el végig Mindszent községeig a feledhetetlen főpásztort, ki gyengélkedve távozott, de gazdag áldást hagyva maga után.

A lelkes erőltetett gyenge hangja mint jöszöge hangozott a szószékéről, midőn első napon sz. Bonifác érseknek és vertanúnak, a 8-ik századból; a második nap pedig sz. Norbert püspöknek és érseknek életét a 12-ik századból naiv egyszerű szavakkal adta elő, kiknek élete oly feltűnően hasonlít az első és 20-ik század püspökének működéséhez.

A számitással kidolgozott öntudatos tervszerűség, a profétai szellemben megelőző szent misszió, előre küldött papság mint ugyanannyi ker. János a pusztában s az utánuk mindent elhomályosító napnak, a püspöknek megjelenése bár meglepő, de nem elég a csodahatás megmagyarázásához.

Az eszményi szép, üde ifjú alak, a varázserő hang, a meglepő kiejtés, a jóságos erély, a szeretet és szigor szerencsés és ritka harmonikus vegyülete; az apostoli buzgalom kisugárzása szintén csak esedékes járuléka az eredmény biztosításának.

Mint az isteni galambalak kiterjesztett szárnyaival a pünkösdi ünnepen, úgy lebeg a Szentlélekkel teljes és Szentlelket osztó püspök kiterjesztett karjaival, a püspöki palást széles szárnyaival a bérmandók fölött. A közvetlen kézfeltétel minden egyesre, a szentséges kriszma kövér kenete, kellemes illata, a tudat, hogy az úr fölkenje méltó helyettese imázik feletem, a nyilvánosság előtt szenvedett gyengébb-erősebb arcu-ütés, az ünnepélyes környezet, a szónélküli csendesség, a folyton ismétlődő refrén: „Uram hiszlek” ébresztése; gondolkozóba ejt, megragad, fogva tart; de még mind Simon maguskodás ennek tulajdonítani a csodás eredményt, mi a püspökjárást, a bérmandós kiosztását követi.

Bizony itt az élő és életető Szentlélek Isten működik; az Ő mindenható kegyelme eszközi a csodát. — „Boesásd ki Szentlekedet és teremtés történik, s megújítod a föld színét” átalakított az emberek szívét. — Ép érzéssel, esalatkozás nélkül érezzük a valóságos csodát. A szakadatlan láncolatban leszálló apostoli csodás erő hatásának az emberi megátalkodottság ellent nem állhat. — A megrozsdásodott szívzárakat megnyitni, az évtizedeken át kedvtelással üzött élvezetes rossz szokásokat megutáltatni, a mindennap elítelt és neveltségessé tett erényeket egyszerre megkedveltetni s a gyarló embert ezek követésére állhatatosan megnyerni; nem egy embert: egész községet, vidékeket, ország-részeket megjavítani, mint ezt tette az apostolok első működése a pünkösdi ünnepén s teszi ma is a bérmandós kiszolgáltatása; ez, a Szentlélek Isten csodaereje.

Érezve érezzük, hogy az Úr lelke jár-kelek közöttünk, hogy a tanács Istene az emberekkel természetüknek megfelelőleg közlekedik; szívünk tudatán van, hogy Istenben élünk, vagyunk és mozgunk, Isten eleven templomai vagyunk; lelkünk a szentély, szívünk az oltár e templomban s a Szentlélek lakozik bennünk. Ez érzés felmelegít, izovává tesz, mint tömjéndarab a zsarnokot, mint a hívek szorongó gyűlekezete a soha nem elég tágas templom tömjénfüstös légkörét; s miként a tűzbedobott jégdarab fokozza

a tűz melegét, úgy hat a szemlélőre a megátalkodott bűnösnek nyers dulakodása, hogy ő is a kiáradó kegyelem bőségéből részesülhessen, hisz jut ott neki is elég! — Egy templomba beszorult egész község kölcsönös egymásra hatása a buzgóságban, a javulásban.

Érdekes látvány, midőn az évtizedek óta pogány módon élő atyafi, szorongó szívvel, izadtságtól kivert aggódó homlokkal, mindenre elszántan — lép be a gyóntatószékbe s nem sokára nyugodt, vidor arccal tér vissza onnan. — Sajnálatos látvány, hogyan győtrődik, fut szalad, a bűnös viszonyban élő, remélve a lehetetlent, és nyer.

Eleven a hit, miként az első keresztényeknél, a remény a felelem fölé emelkedik, az általános hőségben összedobognak a szívek, Isten szeretetében felolvad az ellenség gyűlölete, a buzgalom lángnyelvekben lobog fel, perek szűnnek meg, bűnös viszonyok szakadnak szét, elveszett birtok kerül meg, házassági akadályok nyerneik felmentvényt, 70 éves aggastyán és 5-6 éves gyermek béralkozik, gyónik töredelmesen egy egész község, fogadkozik aprajánagyja, magában fennhangon, de mind őszinte elhatározással, hogy többé Istentől, a legfőbb jótól el nem szakad; a némaság beszédes lesz, a templom mint méhköpi zúg a hangos imától; az elágozó vélemények egy érzésben egyesülnek, új nyelveken szólnak; kigyók válnak kezelhető vesszővé, nem halált, de életet lélekliz a lelki lábbadozó; a beteg törtét az orvosság után, tömeges a lelkihalottak feltámadása; egy megtért, egy megjavult község két napi emberi munka után, míg az első teremtés a Mindenhatónak hat napig tartott. — Csoda, tagadhatlan igaz csoda, Szentlélek csodája, részleges pünkösdi. Menaság pünkösdi. Két nap mulva már nincs háromféle hívő, mennyország az egész Menaság.

Szerencse az emberi gyarlóság; mert ha így maradna, fölöslegessé válnék a papság. — Egyszeri megváltás után minden emberöltőnek elég lenne egy püspökjárást.

A bérmandós folytatásáról egy más kézből kaptuk az alábbi tudósítást:

Ha tehettem volna, e diadalúton végig mentem volna, hogy lássam mindenhon a nép lelkesedését, szeretetét, Főpásztorához való ragaszkodását; hogy bámuljam a Püspök kitaratását, fáradhatatlan munkacerejét és kifogyhatatlan munkakékvét, beszédeiben pedig utólréhetetlen bölcseségét; az előbbiekből hasonló szeretetet méríteni lett volna alkalmam és a hitben annyi másokkal erősebb volnék; az utóbbiak pedig arról győztek volna meg, hogy mennyire képes egy ember, kibén akarat, tehetség van és a ki Isten hírével jár, kit a népek imája támogat.

Junius 6-án délután a Menaságról jövő püspököt Mindszent határán, a nyergelő keresztnél díszes társaság várja. Becze Antal alispán, mint mindszenti lakos, Becze Imre főszolgabíró, Czihó Sándor családjával és a Mindszentről és Szülekről oda seregelt sokaság. Amint jönnek az előhírnökök, úgy nő a lelkesedés és fokozódik a várakozás. Négy óra után nem sokkal a menasági és sztgyörgyi hívek kíséretében, melyet az intelligens elemek sorai díszítettek, az alsziki papság nagy részével megérkezik e szép kilátást nyújtó tetőre. Dörgő éljenzéssel fogadjuk, a mindig mosolygó és egész körúton a jó kedélyt megőrzött főpásztort.

Bartalis Ágoston alsziki szolgabíró vezetés alatt a búcsút itt töle. E beszédből legyen elég kiemelnem azon egy momentumot, hogy a Kászoni Jakabfalva határán a püspök által felhozott

egyvetértést és egyöntetű munkát világiak és egyháziak részéről, most a főbíró emlegeti, köszönetet mondva a Főpásztorának, mert az ő munkássága alkalmas, bánásmódja képes annak megteremtésére.

A püspök úr köszönő szavai után Becze Imre, a felesiki járás szolgabírája üdvözli, Isten segédelmét kéri az útra, mert most mikor a mult-évi terméketlen év utolsó hónapjaiban annak legnagyobb súlya alatt nyögünk és hitünk, bizalmunk már-már ing, akkor, tehát a legalkalmasabb időben jön a püspök úr, hogy ezen ingadozó hitet, e tömri készülő reményt az ő megjelenésével és apostoli munkájával újra elszéze és megerősítse. Örömet fejezi ki püspök úr e felett válaszában és felhív, hogy kérjük Isten egészségének további fenntartására is, mit e hosszú fáradságos úton eddig megőrzött az Úr.

A mindszenti diszkapunál Czihó János megyei pénztáros fogadja megható szavakkal, mikor is szebbnél-szebb virágcsokrokkal halmozza el a kegyes főpásztort. A templomajtóban Kádár József mindszenti plebános könyvek között fogadja, mert beszél arról, hogy hét év alatt benne és híveiben csak nőtt a főpásztor iránt érzett szeretet és ragaszkodás. Annyi sok jótéteményt adott e falúnak, úgymond, hogy ő nyugodt lélekkel biztosítja arról, hogy mindszenti hívei bűnösök lehetnek ugyan, de hálátlanok a püspök iránt soha.

Felemlíti végül a kulcsok átadásánál, hogy mint püspök őt nevezte ki először. A kinevezések hatáskörének legnehezebb munkáját teszik, feleli a püspök úr és ezek miatt legtöbbet is aggódik, azért sokat imádkozik, hogy eltalálja minden községnek azon ember odaküldését, ki arra legalkalmasabb, legmegfelelőbb. A dolgok további folyása a rendes. A kimerítő munkából mindenhon kivesszi részét. Gyóntatás, iskolavizsgálat itt sem történik nála nélkül.

A rendkívüli, mit itt megjegyezni kívánok, nem mivel nekem feltűnő, hanem mert ritka, hogy egy fiatal ügyvéd gyónt, áldozott és béralkozott, tanújelét adta annak, hogy jó keresztény család sarja és nevelését, gyermekkori hitét meg nem tagadja. Ezért ugyan kaphat, valamint a szt.-mártoni járásbíró úr is, néha egy-egy „bigott” vagy „jeszuita” jelzőt, de hiszen ezek békés elviseléséért, az emberek előtt való megvallásáért ismeri el gyónt országja örökösének a szenvedő Krisztus is. Csik-Szeredában is egyetlen egy tisztviselő akadott, ki ama szt. köteleességét lerőta.

A csik-sztleleki diszkapunál Ferencz Ignác megyebíró üdvözli a község nevében. A rendes lefolyású látogatás alkalmából mint utolsó helyen megjelent kettő kivételével az alsziki papság, hogy fáradságáért köszönetet mondjon és búcsut vegyen kegyes főpásztorától. Hosszú Ferencz kerületi főesperes tolmácsolta keresetlen szavakkal ezen érzelmeket. Néhány intelmet ad a főpásztor és megköszöni, hogy őt munkájában a papság segítette és útjában szíveséggel elhalmozta. Szokásom ellenére, az ebédről is meg kell emlékeznem, melyen ő Felsőgát el-tette a püspök úr. E szép szavakat fennállva hallgattuk végig és az éljenzés után önkénynt nyíltak ajkaink a Himnusz éneklésére, mit szép halkan fennállva végeztünk. E nem mindennapi és nem akárhol történhető jelenet hatása, hogy e zavaros időben a püspököt még nagyobbá teszi a jelenlévők szemében és a katolicizmus hazafiatlanságának egy keresetlen, de súlyos ellenérre. Felhazám ezt, mert e hazafiatlanságot annyiszor hányták és hányják nekünk és a főpásztor családjának is szemére.

H I R E K.

† József kir. herceg.

1833—1905.

Pünkösöd napján a barátoknál is felköszöntötte az 55 emberből álló fényes társaság körében ő Felségét a főpásztor. Hogy minő őszinte érzelmekkel, lelkesedéssel és mily imaszínt, legyen elég ezek igazolására felhoznom azt, hogy ennyire meghatva az egész körítón nem láttam. Nyolcadikán délután 4 órakor Sztlélekről megy Somlyóra.

Somlyón már csak távolból szemlélem. Vizsgák, kihallgatások, bérmlás minden percét lefoglalják és ő oly böles beosztással teszi mindent, hogy még az üdülés óráiban is dolgozik, néha a legnehezebb ügyeket intézi, minő pl. a tanítóképző növendékeinek ügyetlen streikszerű makacssága. Valóban nagy böleség kell az ilyen nehéz ügyekben való eljárashoz. A törvény, a sértett jogrend helyreállítása, az igazság a tanári karnál, az ellenszenv az érdeklődőknél, a rokonszenv a fiataliság iránt, oly összeütközést hoznak felszínre, hogy a méltó büntetést csak nem megsemmisítik. Pedig kár.

Tizenegyedikén Csikszeredába jön kíséretével a püspök úr. A diszkapunál a polgármester fogadja sok nép jelenlétében. Estve faklyásmennel, énekekkel tisztelik meg, mikor nagyon szép beszéddel üdvözlő Györgypál Domokos képviselő. Mindezekre megnyerő, a lelkeket öröm tüzében égető beszédekkel válaszol ő Méltósága. 12-én és 13-án 300 körül volt a bérmlátak száma.

A Csikszeredában történekről nagymérvű elfoglaltságom miatt bővebb tudomást nem szerezhettem, de azt hallottam, hogy 12-én délelőtt, délután hatalmas szentbeszédet tartva, szónoki tehetségét ragyogtatta, mi bizonyára nem kis tényező lesz a szeredai lanyha katolikusok felébredésében. Ennek a jele az is, hogy midőn 13-án reggel 9 órakor Udvarhelyre indul, könnyes szemekkel vesznek a hívek erről tudomást és töle búcsút. A kézesókolók áradatától is alig menekül. Hosszú kocsisor kíséri a nagyerdő alá, hol leszáll kocsijáról és az utolsó polgáremberrel is kezet szorít. A plebános, Szigeti Gyula pár szóból álló búcsuja után, hogy hordozzák további útjain az ég angyalai, eljenzéseink közepett indul további útjára.

E szerény kíséret, melyben a kerületi papság nagyobb számban is képviseltethette volna magát, nagyon is mutatja a főpásztorhoz való ragaszkodást. Becze Imre főszóigabiró, Ujfalu polgármester a tisztikart, gondnok, algondnok a megyét. Orbán János, ez ideális és lelkesedéssel teli ember a polgárságot, Merza Rezső a kereskedői kart, többen az iparos osztályt képviselték és kíséretben, mely a főpásztor távozása után letelepedett a zöldbe, hol kedélyes társalgás mellett várta az izletes nyáron sült. Jó borocska mellett több üdvözlét repült még ő méltósága után. Magasztaltuk őt mint papot, mint püspököt, mint embert, szóval mindenkinek volt valami mondani valója róla és valami jó benyomása tőle, nem csoda tehát, ha a késő esti órákig időközökben mindég felhangzott az „éljen”. És én azt óhajtom, hogy e kívánság ne csak a szellő szárnyain lebegett legyen, hanem legyen ott az angyalok kezében, mutassák be azt, mint imafóházat a Mindenhatónak, ki ezen egyesült kérését Erdély katolikus népének meg nem tagadja és a hosszú életre méltó kegyes atyát nekünk sokáig, de sokáig meg is tartja.

Én bennem pedig, ha egyéni érzelmeknek helye van itt, megerősödött a hit, hogy vallásom isteni, a főpásztor a Szentlélek küldöttje, mert különben ez így nem folyt volna le, és a népnek egyöntetű lelkesedése, szeretete lehetetlen és megfajthatatlan volna. Deo Gratias.

Pesszimista.

Nemzetünk nagy fia, a szenvedő magyar népnek önfeláldozó barátja, legbölcsebb mestere, országos örömökben felkelő napunk, gyászos küzdelmekben sarkcsillagunk, a vallásos hitnek tántoríthatlan világi öre, a keresztény családi életnek pátriarkális mintaképe, — József kir. herceg nincs többé az élők között. Meghalt június 13-án a magyar tengerparton fajunk mélységes bánatára. Példás élete és erényei olyan iskolája volt a hiten nyugvó keresztény életmódnak a magyar nép előtt, melynek hatásai alatt ország-szerte regenerálódnak egész nemzedékek s melynek gyümölcsei értékben felülmúlnak minden más érdemet. Méltán osztozkodunk tehát az országos gyászban, melyet a Gondviselés bár lassan, de a természetfeletti bizalomban élő lelkek előtt mégis váratlanul borított nemzetünkre. Tudtuk régóta, hogy drága élete emberileg szólva — menthetetlen, s hogy a katasztrófa nem jött előbb, az az imádság erejének köszönhető. Hiszen az a sok fohászzkodás, mi az erdélyi püspöki rezidencia kis kápolnájában, több mint fél év óta, érette az aggódó szívekből esténcént felfakadt, nem volt magában álló. Egy egész nemzet támogatta könyörgéseivel a kialvó életet, amint siratja most halálában a pótolhatlan veszteséget.

E gyászos, fájdalmas közérületnek hű tolmácsolójaként tekintjük kegyelmes Főpásztorunk legújabb körlevelét, melyben az egyházmegyei kegyelet adójának leróvásáról gondoskodik a felejtethetlen emlékü főherceg iránt.

A főpásztori kegyeletes rendelkezés szerint — minden lelkésznek a körlevelé szétküldése utáni első szabadnapon énekes gyászmisét kell szögálnia liberálval, melyre a hívek kívülmeghívást kapnak kellő formában a katonai és polgári hatóságok is. Megelőző este pedig Ave Mária után minden templomban harangoztatni kell a nagy halott lelki üdvösségéért.

A fenséges család felkérésére f. hó 19-én az erdélyi püspök ő méltósága fogja a temetést végezni.

A székesegyházban június 20-án lesz a gyász istentisztelet.

— **Lelkigyakorlatok.** Minél több papot ér a váratlan haláleset, minél sürgetőbb válságos napjainkban a világiak követelése a papi életszentség iránt, minél súlyosabban nehezedik a legjobb papi lelkekre is a kísértések elleni életküzdelem, végzettszerűen bontva meg nem egy-

szer az egyensúlyt a hivatás és a lelki leszerelés két serpenyője között, — annál nagyobb hálával kell megragadnunk a kedvező alkalmat, mit Püspök Atyánk sok utánjárása és bőkezűsége nyújt ez évben is a lelkigyakorlatok végzésére.

Papok részére Csik-Somlyón július 4—8-ig, Gyulafehérvárt augusztus 28. — szeptember 1-ig, tanárok és tanítók részére pedig Csik-Somlyón július 11—15-ig lesznek a lelkigyakorlatok. A Somlyóra menők Bálint György finevelő intézeti igazgatónál július 1-ig, a Gyulafehérvárra jövők pedig Balás András dr. papnevelő intézeti rektornál augusztus 20-ig jelentkezhetnek.

— **Személyzeti.** Gagy György futásfalvi lelkész a nagyenyedi m. kir. fegyintézethez áthelyeztetvén, — helyébe Barthos Mihály székesegyházi káplán nevezetett ki lelkésznek.

— **Visszatérés.** Sepsiszentgyörgyön június 8-án Russ Ferencné, Russ Ferenc kereskedő felesége és Prázmári Etelka 18 éves hajadon, az ev. ref. felekezethöz az egyedül üdvözítő róm. kath. anyaszentegyházba visszatért. Vivant sequentes!

— **A gyfehérvári r. k. elemi iskola** a múlt héten lefolytatott vizsgálatok befejezéseül tegnap tartotta meg változatos műsorral évről ünnepélyét Zomora Dániel kanonok-plebános, igazgató, Imets F. Jákó apátkanonok és nagyszámú érdeklődő közönség jelenlétében. Az idő rövidsége nem engedi meg, hogy a vizsgálatok és a záróünnepélyen nyert impresszióinkról együttáll bővebben szóljunk, de fenntartjuk magunknak erre nézve a jogot jövőre.

Válasz egy levélre.

Az alábbi levelet kaptuk: A „Közművelődés” érdemes Szerkesztőségének.

Gyulafehérvárt.

Becses lapja közelebbi évfolyamaiban gyakran theologiai és egyházi kérdésekről olvassunk igen gyakorlati irányú közleményeket.

Bátor vagyok én is kérni, hogy az alábbi kérdéseket, melyek a székelyföldi papság hivatalos ügyvitelében gyakran ismétlődnek, becses lapjában szívesen tenni, tárgyalni sziveskedjék:

Péter házasságra jelentkezik Annával. A lelkész kikérdezi őket, kiadja születési bizonyítványukat, felírja őket a hirdető könyvbe, ellátja őket a kellő útastításokkal, esetleg fölveszi velük a házassági szabad egyezkedést stb. Megtörténik azonban, hogy Péter az első, második vagy harmadik kihirdetés után, Annával való viszonyát megszakítva, Márcellával jelentkezik házasságra.

Az előadott esetben kérdés, vajjon Péternek Annával való házasságra jelentkezése, kikérdezése, vagy az esetleg velük felvett szabad egyezkedés által, köztük létre jött-e a tulajdonképeni, kánoni értelemben vett sponsalia? Ha igen, akkor Péter Marcellával csak püspöki dispensációval léphet házasságra. Ha pedig a szabad egyezkedés fölvétele nem statuál sponsaliát, a mint ezt a gyakorlatban sokan így tartják, akkor Péter minden további processus nélkül megeskethető Marcellával; de ezen esetben tovább lehetne kérdezni, hogy ha a házasságra jelentkezés és szabad egyezkedés nem alkot sponsaliát, akkor a mi gyakorlatunk szerint, egyáltalában jön-e létre sponsalia? s ha igen,

mikor? és a házasságra jelentkezők minő ténye által?

Maga a szabadegyezkedés fölvetelének idejére nézve több espereskerületben 8 principális mellett, mint káplán és mint önálló lelkész, a második helyen működővén, a legkülönbözőbb gyakorlatot láttam. Némelyek felveszik a házasságok jelentkezésekor, mások a hirdetések alatt, a jegyesi oktatás alkalmával és ismét mások s talán a legtöbben közvetlenül az esketés előtt.

Nem vitatom, melyik gyakorlat helyesebb, de ha a szab. egyezkedés felvétele sponsaliát alkot, vagy ha a mi gyakorlatunk szerint egyedül ez alkot sponsaliát: tanácsosabbnak látszik a szabad egyezkedés felvételeit közvetlenül az esketés előtt végezni, már azért is, nehogy a hirdetések alatt felbomlott sok házasságból, további processus fejlődjen ki; vagy az ennek kikerülésére irányuló törekvés miatt, a szabad beleegyezés korlátozásával olyanok lépjenek házasságra, kik attól zivizesen visszaléptek volna, s kiket éppen a konkrét esetben beszerzendő dispensáció költségei és egyéb nehezégei befolyásoltak akaratuk szabad nyilvánításában.

Már csupán az egyöntetű eljárás okából is kívánatos volna ez ügyre nézve mindnyájunkat kötelező útastást nyerni. E célból a kérdést fel is vettem a tavaszi koronagyűlésre püspök úr által kitűzött tétel megvitatása alkalmával, de akkor is csak per tangentem történt hozzászólás. Közlebről a győszentmiklósi lat. szerzetes pleb. hivatal és köztem felmerült konkrét eset alkalmul szolgál arra, hogy a kérdést nyilvános diskusszió tárgyává tegyem.

Kérem is egész tisztelettel a nagyérdemű Szerkesztőseget, hogy jelen soraimat becses lapjában ha jónak látja közölni s így a pap-társaságnak a hozzászólásra alkalmat nyújtani sziveskedjék.

Vagyok az Erdemes Szerkesztőségnek
Csíkszenttamáson, 1905. június 10-én.
alázatos szolgálója
Tompos Mátyás
lelkész.

Belső munkatársunk válasza a fentebbi sorokra a következő:

A felvetett kérdésekre teljesen fölösleges püspöki útastásokat provokálni válaszképen. Az egyházi jogi intézkedés ezen ügyekben világos és határozott. Tessék csak mindenkinek ahhoz alkalmazkodni.

A jegyváltás ugyanis és a szabadegyezkedés két különböző jogi akta, de ha megelőzőleg a jegyváltás jogi tényének semmiféle krite-

riuma nem volna megállapítható, a szabadegyezkedésben a legeklatánsabbul nyilvánul a jegyváltás szándéka is. Hiszen a szabadegyezkedés éppen ezen szándékra épül. Itt hiábavaló minden vitatkozás.

Hogy az érvényes jegyváltásnak nálunk mik a külső ismertető jelei, arra apodiktikus választ nem adhatunk, mivel a kriterium varmegyek, sőt községek szerint különbözik.

A szabadegyezkedésnek közvetlen az esketés előtti felvétele észszerűtlen eljárás, sőt rendszeres szabadon egyezkedni közvetlen a házasságkötés előtt a lakadalmi zajban és izgalomban? Vagy az esetleges akadályokat, a kellő vallási ismeretek hiányát meg lehet-e a plebánosnak ott momentán szüntetnie? Tessék csak jól utána gondolni s rögtön szembe ölik a jogi abszurditást. Az talán előfordulhat néha fontos okból, hogy a már megtörtént szabadegyezkedés csak az esküvő napján foglalják írásba, de ez a két tény közti időrendi követelményeken semmit sem változtat.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

* *Képek a finn nép életéből.* (Néprajzi tanulmány.) Irta Bán Aladár dr. A Szent-István-Társulat Tudományos és Irodalmi Osztályának kiadása. Ára egy korona nyolevan fillér. A finn néppel néprajzi szempontból eddig igen kevesen foglalkoztak hazánkban, pedig e sok tekintetben érdekes és eredeti rokonnép clete megérdemli, hogy vele a magyar olvasóközönség megismerkedjen. Bán Aladár könyve eredeti finn és svéd forrásművek, valamint személyes tapasztalatai alapján szervesen összefüggő tárgyalásban tárja elénk e nép életének minden fontosabb mozzanatát. A bevezetésben röviden vázolja Finnország természeti viszonyait s a finn nemzet történetét. A mű további négy fejezete tárgyalja: a finnek lakó- és egyéb épületeit, népies ruházatát, táplálkozását és szórakozásait. A népies épületeket ethnographiailag és a történeti fejlődés sorrendjében rajzolja meg. Érdekes a régi finn nemzeti viselet s a vele összefüggő himző-művészet ismertetése, a mely világot vet a finn nép egyes törzseinek műérkére. A művészet iránt való hajlamra mutat az egyes tárgyaknak és épületeknek faragott díszítése is, a mely az egész művelt világ figyelmét magára fordította. A szórakozások közül a legnemesebbnek, az ének és költészet művészetének jut na-

gyobb tér; ezt a részt egy híres finn paraszt-költőnek érdekes verse zárja be. Meg kell még említenünk, hogy a művet több kép díszíti, a melyeknek legnagyobb részét az író maga rajzolta. Tanári és ifjúsági könyvtáraknak a legmelegebben ajánlhatjuk ezt a művet, a melyben a velünk rokon finn nép élete teljes világításban jelenik meg.

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használhatóságot, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragadós száradás, mely olajfestékeknek és az olajlakkok sajátja — elkerültesse. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárggyal feltörhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló fénymázt, sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akárcsak az olajfesték fődí be a palló s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azután

tiszta fénymáz (színezetlen)

új pallóra és parkettra: mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékekkel már bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, ennél fogva nem fődí el a famustrát.

Postacsomag, körülbelül 35 négyszögmérter 2 közép nagyságú szobára való) 5 frt. 90 kr vagy 9 1/2 márká.

A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktáron vannak ide küldendők. — Minta mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a cégre s a gyári jegyre, mivel ezt a **több mint 35 éve létező gyártmányt sok felé utánozzák** és hamisítják, rossz és gyakran a célnak meg nem felelő minőségben hozzák forgalomba.

Cristoph Ferenc

a valódiszobapadló fénylakk feltalálója
és egyedüli gyártója

== FŐRAKTÁR: ==

DAHINTEN VIKTOR
vaskereskedésében GYULAFEHÉRVÁRT.

Értesítés.

Hivatkozással a magas püspöki körrendeletre, teljes tisztelettel értesítem a főtű és nt. plebán és lelkész urakat, hogy a kiváló gondossággal készült és illetékes szakértő által gondosan átvizsgált

intentiós könyvek készen vannak

és a tisztelt megrendelő uraknak 1 kor. 60 fillér ellenében postafordultával fogom megküldeni.

Kiváló tisztelettel

Papp György könyvnyomdája.

Pályázati hirdetés.

A gyulafehérvári püspöki papnevelő intézet oláhherepei és oláhgirbói birtokai, melyek állanak

293 katasztrális hold szántóból,
103 katasztrális hold kaszálóból,
350 katasztrális hold legelőből

1906. január 1-től kezdődőleg 12 évre haszonbérbe adtnak.

A bérleti feltételek és a mező- és szőlőgazdasági tervezetek a püspöki uradalmi jószágigazgatói iródban betekintheők.

Az ajánlattevőtől megkiváratik, hogy a feltételeket és a művelési tervezeteket ismeri és magát ezeknek feltétlenül aláveti.

A pályázatok f. é. június hó 20-ig a papnevelő intézet igazgatóságánál „Haszonbérleti ajánlat” felirattal nyújthatók be.

Pályázati feltételek:

a gyulafehérvári püspöki papnevelő intézet oláhherepei és oláhgirbói birtokainak bérbeadására vonatkozólag.

1. A haszonbér évi összege legalább is 7.300 korona, mely negyedévi részletekben előre fizetendő.
2. Az évi haszonbér biztosítására, valamint a bérletből származható károk vagy perköltségek fedezésére az évi bérnek megfelelő összeg készpénzben vagy állami értékpapirban a szerződés megkötésekor leteendő.

Ezen összeg erejéig birtokra való elsőbbségi bekebelezés is elfogadtatik.

3. A bérleti szerződés a püspöki jószágigazgatónak, mint gazdasági szakértőnek jelenlétében köttetik meg a kir. közjegyző előtt. A bérleti szerződés pontjainak betartása feletti felügyeletet évenként a Püspök által megbízott szakember gyakorolja.

4. Az átadás ugyanazon gazdasági szakértő jelenlétében részletes leltár mellett történik azon állapotban, ahogy azt a jelenlegi bérlő átvette.

5. A mezőgazdaságra bizonyos forgó rendszert állapít meg a püspöki jószágigazgatóság, különös suly helyeztetvén a mesterséges takarmány növények termelésére, melyre évenként a birtoknak legalább egy-negyed része felhasználandó. A birtok nagyságának megfelelő állatállomány tartandó, hogy a szántóföldek hat évenként egyszer jól betrágyázhatók legyenek.

6. Az erdőbirtokok bérlet tárgyát nem képezik. Az évi üzemtervi vágások azonban évről évre megbecsültenek és egyenlő ajánlatok esetén a haszonbérlő előnyben részesül.

7. Köteles a bérlő az oláhherepei kipusztult szőlőt fokozatosan vagy tetszése szerint egyszerre is, legalább 8 kat. holdat saját költségén újraültetni, az oláhgirbóit pedig jó karba hozni s ha kipusztult, ezt is újraültetni.

Megjegyeztetik, hogy a szőlő újraültetésénél a szőlőművelés modern követelményeit szabad csak alkalmazni. Nevezetesen a forgatásnak 65—90 cm. mélységűnek kell lenni és kész gyökeres zöldoltványokat kell alkalmazni a régi jó erdélyi fajtákból (mint járdovány, kövér és király szőlőkből) holdankint 4.000 tőkével, vagyis 120 cm. növény és sortávolsággal. Oltványozás előtt a szőlőtelep különböző helyeiről talajminták veendőek és a földtani intézetnek véleményezés végett beküldendőek azon célból, hogy milyen amerikai fajt lehet alkalmazni biztos alanyul. A beültetett terület évenként felülvizsgáltatik, hogy az előirt módon ültetett-e be és műveltetett-e? A szőlő karikára 4-ik évnél előbb nem köthető, de akkor is csak az esetre, ha erős magfaja van és előző ősszel jól megtrágyáztatott — holdankint 60—70 szekér (400—450 mtr. mázsa) jó istálló trágyával, mely minden 4-ik évben ismétendő lesz. Egy esztendőben sem szabad az egyes tőkében két magfánál többet kikötni. A hiányzó tőkék évről évre pótlandók.

A bérleti idő lejártával bérlő a szőlőt teljes, jó termőképes állapotában köteles átadni. Hogy ha az átadáskor nem lenne kellő állapotban, a kár szakemberek által megbecsültenek az utolsó bérleti év augusztus havában és ha a kár még a kauciózt is tullelné, külön megtérítendő lesz. Ha erre elég garancia nem lenne, az utolsó, illetve a 12. évi termés a papnevelde részére lefoglalatik a kár erejéig.

8. Bérlő köteles az oláhgirbói tagosított birtokon jó istállót, cselédházat, kerítést és jó kutat építeni és a bérlet végén jó karban átszolgáltatni.

9. Az újabb építkezéseknél bérlő a befektetett összegeknek 8%-át, a javításnak pedig 50%-át fizeti.

10. A birtokok után járó vármegyei és községi adókat, továbbá a tüzbiztosítás költségeit a bérlő fizeti.

11. A haszonbérleti szerződés kötással járó munka és bélyeg-díjat, továbbá a kincstári illetéket bérlő fizeti.

12. Bérlő köteles az intézetnek 2 lótartásra szükséges szénátés szalmát szállítani. Ez a szerződésben kölcsönös megegyezés folytán határozott szekér számban is megállapítható.

13. A szerződés pontjainak be nem tartása esetén a bérleti szerződés minden további bírói beavatkozás nélkül felmondható.

Gyulafehérvár, 1905. május 30.

Magas püspöki előírás szerint közli a
papnevelde igazgatósága.

Sürgöny: Blaskovits Sokszorosán kitüntetve.

TEMPLOM FESTÉS.

Első országos műfestészeti és iparművészetiintézet Alapított 1887-ben

Olajba oltárkép

magas centm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	25.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök becsé van és egyszersmind szabadisz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap, vagy egyébb alkalmi és ünnepi ajándéknak szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabbl. kivitelben készítem e

Nagysága	25×32	35×45	55×65	65×80	75×110	85×125	100×150
	18	25	40	55	95	120	180

Poichromozott fa-szobrok, aranyozott szellel

magas centm.	50	70	90	120	140	150	160	170	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—

BLASKOVITS BÁTORI MIHÁLY

Szabadka, VII. kerület, Erdő-sor 66. szám.

A főt. papságnak bíboros hercegrimás úr ő eminenciája 67.898. szám alatt és Tolna Festetich Tazsilo gróf úr ő nagyméltósága által ajánlva. Az oktatást ő nagyméltósága Császka Gy. kalocsai érsek úr nagylelkű aldozatkészése folytán olaszországi műfestők és műmárványozóktól nyertem

Templomfestés stílszerint, gipsz-márvány (stucco), kereszték aranyozása állvány nélkül, Templommeszelés eső által le nem mosható. **Oltárképek festése művészi kivitelben bámulatos olcsón.** Szegényebb egyházaknak 25% engedmény! **Elismerő nyilatkozatok rendelkezésre bocsájtatnak**

A Dr. SCHMIDT fő-törzs és tisztí- orvos-fele

FÜLOLAJ

gyógyít időszakos süketseget, fulfajást, fül- és nagyothallást, még idült esetekben is. Egyedül kapható üvege 2 frt a Dr. ROTCSHNEK EMIL gyógyszerárában. DEBRECZEN.

Egészen ingyen

zománczozott edényt nem kapnak sehol, de 6 főzölábost és 6 főzofazéket különféle nagyságban 12 darabot 1 frt. 75 kr.-ért én szállíthatok. Ingyen esomagolás utánvetel mellett.

A többi tárgyak feltűnő olcsó árban.

— Árjegyzéket ingyen küldök. —

Kohn, gyáriraktáros, Budapest. VI. ker., Csengeri-utca 51.

Hirdetések jutányos árban felvételnek e lap kiadóhivatalában.

ANGSTER JÓZSEF és FIA

pécsi, kalocsai, győri és kassai székesegyházak orgona-építője. **Orgona és harmonium-gyár**

PÉCSETT.

Alapított 1867.

Két arany, egy ezüst és egy nagy milleniumi eremmel kitüntetve.

Ajánljuk kitűnő hangú és erős szerkezetű **crescendo orgonáinkat**. — Különösen a legújabb **légnymatu** (pneumatical) rendszer szerint épült orgonáinkat, melyek a rendkívül könnyű játékmód és regisztrálás mellett még azon nagy előnnyel is bírnak, hogy a **templom nedvessége** nines befolyással rájuk.

Legjobban bizonyítja műveink jóságát, hogy üzletünkben 450-nél több **új orgona mű** került ki.

Raktáron kitűnő hangú **harmoniumok minden nagyságban** (155 koronától 1000 kor.-ig).

Mindennemű **javitásokat, hangolásokat** és **átépítéseket** olcsón elvállalunk.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Európa szálloda Gyulafehérvárt.

Teljesen átalakítva és renoválva.

Elsőrangú szálloda minden kényelemmel berendezett 30 szobával.

Mérsékelt árak. ☉ Villamos világítás. ☉ Fürdő.

Telefon. ☉ Társas kocsí. ☉ Kitűnő konyha. ☉ Valódi borok.

Kőbányai sör. ☉ Előzékeny és figyelmes kiszolgálás.

Haas Vilmos, szállodás.